

300 alledaagse mysteries

300 alledaagse mysteries

Redactie Eppo König
&
Juliette Vasterman

Nieuw Amsterdam *Uitgevers*

Deze uitgave is een bundeling van de eerder verschenen titels:
Hoe sms't een Chinees? Eerste druk 2009, zesde druk 2009
Kunnen muggen dronken worden? Eerste druk 2011, negentiende druk
2015
Waarom zeggen we eh...? Eerste druk 2012, zesde druk 2013

© 2016 NRC Boeken/Nieuw Amsterdam *Uitgevers*

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp De ontwerpster/Ingrid van Halteren

Illustraties *Hoe sms't een Chinees?* © Marike Knaapen

Illustraties *Kunnen muggen dronken worden?* © Celeste Goncalves

Illustraties *Waarom zeggen we eh...?* © Viola Lindner

NUR 400

ISBN 978 90 468 2049 0

www.nrcnext.nl

www.nrc.nl

www.nrcboeken.nl

www.nieuwamsterdam.nl/juliettevasterman

Wat is een
alledaags
mysterie?

Goeie vraag. In deze bundel staan maar liefst 300 stuks, allemaal afkomstig uit de rubriek ‘next question’ die vroeger in *nrc.next* verscheen. ‘Levensvragen zijn tijdrovend’, stond er boven de eerste afleveringen in april 2007. ‘Nrc.next richt zich op alledaagse mysteries’.

Het idee kwam voort uit de verwondering van een groep jonge journalisten. We wilden knagende lezersvragen compact beantwoorden met hulp van (inter)nationale deskundigen. Geen vragen die je even snel googlet; het betekende soms wekenlang speuren.

Sommige redacteuren gaven ‘next question’ hooguit twee weken, dan zouden die lezersvragen vast opdrogen. Uiteindelijk liep de rubriek bijna zes jaar lang, tot februari 2013.

De drie boeken met de leukste, interessantste en meest verrassende vragen en antwoorden zijn nu gebundeld. Het zijn bijvoorbeeld Grote Vragen (‘Wás vroeger alles beter?’), medische vragen (‘Bevallen er meer vrouwen bij volle maan?’), huis-tuin-en-keukenvragen (‘Tot hoe diep is je tuin van jou?’) en dierenvragen (‘Slikken we spinnen door in onze slaap?’)

Kortom: alle menselijke vragen die de wereld om ons heen oproept, met vaak mooie, fascinerende, gekke en soms logische antwoorden. Alledaagse mysteries zou je ze ook kunnen noemen. Wij willen alle NRC-redacteuren die hebben meegewerkt aan het oplossen ervan hartelijk bedanken.

Juliette Vasterman &
Eppo König
Januari 2016

Hoe sms't een Chinees?

Uit de rubriek *morgen weer een vraag*,
de voorloper van *next question*.

Waar ligt de A3?

Pak de wegenkaart erbij en het mysterie ontvouwt zich. Van Amsterdam loopt de A1 tot Duitsland, de A2 tot België en de A4 tot Delft. Maar waar is de A3? Nergens te vinden in die kluwen rode lijnen.

Het verhaal van de A3 is als de mop van de weg 'die weg' is. De A3 heeft namelijk wel op de tekentafel gelegen – heel lang zelfs. Op het allereerste Rijkswegenplan van 1927 staat een weg getekend van Rotterdam via Gouda naar Amsterdam. In 1932 staat er voor het eerst een cijfer bij die ambitieuze stippellijn dwars door het huidige Groene Hart: 3.

Een eerste plan voor de Randstad ontstaat pas eind jaren vijftig, vertelt Bert Toussaint, de huishistoricus van Rijkswaterstaat. De welvaart stijgt en het autoverkeer neemt explosief toe. 'In het *Structuurschema Hoofdwegennet* uit 1966 wordt het gewenste aantal kilometers snelweg uitgebreid tot 5.000', zegt Toussaint. 'Nederland heeft nú pas ruim 3.000 kilometer, moet je nagaan.' Alleen al tussen Den Haag en Rotterdam worden drie snelwegen gepland.

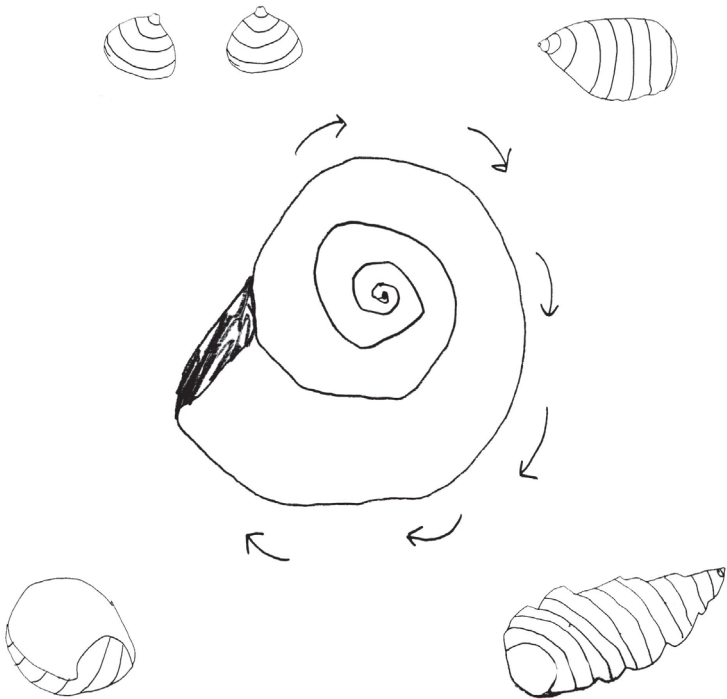
Het keerpunt is in de jaren zeventig. De milieubeweging komt op, Den Uyl treedt aan en de oliecrisis breekt uit. Rijksweg 3 wordt stapsgewijs van de kaart geveegd. Het traject Amsterdam-Gouda sneuvelt in 1977, in 1984 wordt het deel tot Nieuwerkerk aan den IJssel uitgevlakt.

Toch is er beetje 'A3' gekomen: de N3, waarvan net als van de N11 en de N14 geen A-variant is. De N3 is het staartje van de 3, van Dordrecht naar Papendrecht. Vandaar zou de 3 de A15 en de Lek kruisen om aan te sluiten bij de bestaande A20 tussen Rotterdam en Gouda.

De gerealiseerde N3 uit 1989 stopt bij de A15. Het is een glooiend stukje twee keer tweebaans-asfalt van 9,6 kilometer langs bloeiend koolzaad en populieren. Vanuit zuidelijke richting komen na de tolpoortjes van de Kiltunnel al snel de eerste flats van de Dordtse wijk Sterrenburg in zicht. De weg kruist twee keer het spoor om in een oogwenk, na de bogen van de Merwedeburg, te eindigen in het niets: grasland, koeien en in de verte een molentje.

Uit de rubriek *morgen weer een vraag*,
de voorloper van *next question*.

Waarom draaien schelpen naar rechts?

Raap aan het Noordzeestrand eens een tepelhoorn op. Het zijn bruine of zwartblauwe schelpjes, bolrond en gedraaid. Je zou er zo een ketting van rijgen – de Britten noemen ze niet voor niets *necklace shells*. Zitten de tepelhoorns eenmaal aan een koord, dan valt op dat al die schelpjes dezelfde kant op draaien: naar rechts.

Niet alleen de tepelhoorn, vrijwel alle gedraaide schelpen zijn rechtsdraaiend. Maar gedraaide schelpen op het strand zijn geen schelpen. Het zijn zeeslakken. Schelpdieren (kokkels, mossels, mesheften) hebben twee kleppen en daar is niets gedraaid aan. Slakken zijn rechtsdraaiend, dat is het punt.

‘Bijna allemaal’, zegt emeritus hoogleraar systematische dierkunde Edi Gittenberger. Hij deed veertig jaar onderzoek naar de draairichting van slakkenhuisjes. ‘Er zijn wel soorten die linksdraaiend zijn.’ Met name de *clausiliidae*, langwerpige hoorntjes die in Midden-Europa en Griekenland veel voorkomen.

Binnen een slakkensoort geldt bijna altijd: allemaal links, of allemaal rechts. Als er een afwijkende wordt geboren, heeft die nauwelijks kans om zich voort te planten. Slakken paren door hun penissen in een opening aan de rechterkant van elkaars ‘nek’ te steken. Bij een linksdraaiende slak zit de schelp in de weg.

De Duitse dierkundige Johannes Meisenheimer schreef al in 1912 over twee parende wijngaardslakken, de een linksdraaiend en de ander rechtsdraaiend, die elkaar weken achtereen vermoedden met hun balts ‘zonder uiteindelijk te copuleren’. Linksdraaiende slakken planten zich meestal niet voort, of ze moeten een lotgenoot ontmoeten. ‘Heel onwaarschijnlijk’, volgens Gittenberger.

Verantwoordelijk voor de draairichting is het gen *nodal*, zo bleek vorig jaar bij het vaststellen van het eerste slakkenoom. Datzelfde gen zorgt bij mensen voor de asymmetrie van de organen, dat mensenharten (meestal) links zitten en mensenlevers rechts.

Maar een ‘fatsoenlijke verklaring’ is er niet, zegt Gittenberger. ‘Waarom de meeste mensen rechtshandig zijn, weten we ook niet zeker. Ik zeg wel eens, niet geheel serieus, dat slakken rechtsdraaiend zijn omdat de schepper van dit heelal linkshandig is. Kinderen tekenen het huisje meestal verkeerd om. Ik denk omdat die vaak rechtshandig zijn.’

Uit de rubriek *morgen weer een vraag*,
de voorloper van *next question*.

Hoe kweek je pitloze druiven?

Goede wijndruiven hebben pitten, zegt Jan Oude Voshaar. Maar de smaakloze misbaksels liggen in de winkel. Waarom consumenten zweren bij pitloze druiven, snapt de wijnboer van Wijngaard Wageningse Berg niet. 'Een druif zonder pit is als een man zonder piemel. Die kan zich niet voortplanten.'

Waar komen die pitloze druiven dan vandaan?

Kweker Peter Bauwens heeft het antwoord. In kwekerij De nieuwe tuin in het Vlaamse dorp De Klinge bij de Zeeuwse grens teelt hij onder meer pitloze druiven – zijn grote trots. Witte, blauwe en zelfs knalrode met 'framboos-aardbei-smaak'.

Eerst wil Bauwens twee wijdverbreide misverstanden uit de weg ruimen. Eén: een pitloze druif is niet genetisch gemanipuleerd. En twee: een pitloze druif heeft wél pitten. 'Hele kleine, onvolgroeide pitten', zegt Bauwens. 'In een reeks druivenplanten zit altijd een struik met een afwijking.' Zoals pitloze druiven, met als bekendste soort de Sultana, ook de meest gebruikte druif voor rozijnen.

Pitten zijn nodig om nieuwe druiven te kweken. 'Maar zaai je de druif, dan heeft iedere oogst een andere smaak. Dat wil de consument niet. Dus stekken we de druif. Je laat een stek opnieuw wortelen, en vervolgens plant je hem.' Resultaat: een kloon van de moederplant. Zonder pitten en met dezelfde smaak.

Hoe kweek je dan een nieuw ras zonder pitten? 'Daarvoor zijn zaden nodig', erkent Bauwens. De Vlaamse kweker kruist in dat geval een pitloze met een pithoudende druif. Het resultaat is een groep struiken mét pit, en een groep zonder.

Truc of manipulatie is het niet, zegt onderzoeker Anton van der Linden van Wageningen Universiteit. 'Die druiven zijn spontaan ontstaan. Sommige hebben vier pitten, andere drie, ook nul komt voor. Die missen de aanleg om zaden te vormen.'

En dat is precies wat de consument wil, meent Bauwens. 'Een knapperige, lang houdbare, pitloze vrucht.' Bovendien, zegt Bauwens: 'Buitendruiven blijven vooral in landen als Nederland en België kleiner. Zitten er dan nog twee of drie flinke pitten in, dan houd je geen druif meer over.'

De paus is de baas van de katholieke kerk, hoorde Jan Geleijnse (11 jaar) van zijn ouders. Als dat zijn werk is, hoeveel verdient hij dan, vroeg Jan toen.

Hoeveel verdient de paus?

De katholieke kerk heeft traditioneel een problematische relatie met geld. Evangelist Matteüs (19:24) schrijft: 'Het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan.'

Het is een paus dus af te raden zichzelf te verrijken. Al leert het verleden dat niet alle kerkvorsten even bijbelvast waren. De Renaissancepauzen sleepten grote kapitalen hun families binnen, waarvan het nageslacht tot op de dag van vandaag kan rentenieren.

Als alleenheerser en vertegenwoordiger van God op aarde zou paus Benedictus XVI in theorie kunnen beschikken over de miljarden euro's aan kerkelijke bezittingen in onroerend goed, aandelen, obligaties, goud en geld. Maar zelfverrijking is wel het laatste wat men zich bij de ascetische Joseph Ratzinger kan voorstellen.

In de praktijk staan hem de giften ter beschikking die jaarlijks wereldwijd worden ingezameld op Petrus en Paulusdag (29 juni). In 2007 was dat 79 miljoen euro, in 2006 101 miljoen. Dit geld schenkt hij, zegt het Vaticaan, aan landen die getroffen zijn door calamiteiten, aan kerkelijke projecten en aan arme parochies.

Naast deze inkomsten kreeg het Vaticaan in 2007 236 miljoen euro aan giften, rendementen op geld, onroerend goed en aandelen binnen. Hiermee zijn de loonkosten en pensioenen van 2.748 personeelsleden en het onderhoud van gebouwen gefinancierd.

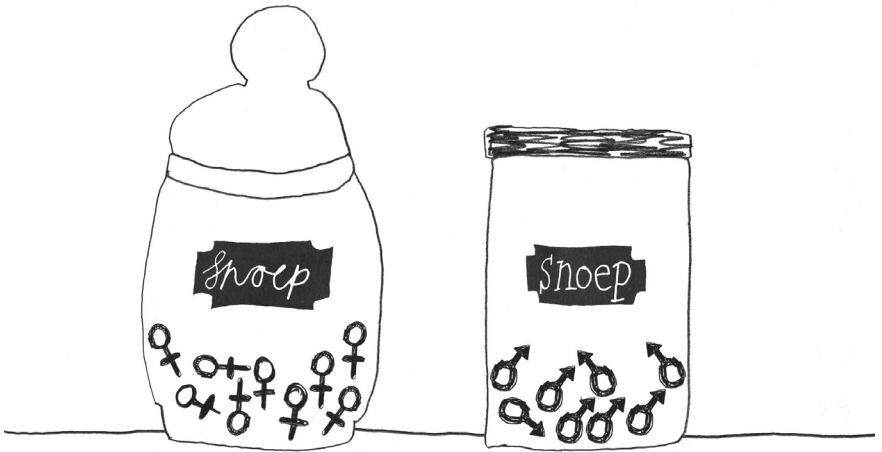
Wat Benedictus zelf verdient, behoort men niet te vragen. In 2001, tijdens de presentatie van de jaarbalans van het Vaticaan, waagde een Amerikaanse journalist het er toch op. Een kardinaal antwoordde: 'Ik neem aan dat hij loon ontvangt, maar hoeveel weet ik niet.' Ter indicatie verklapte de kardinaal dat hijzelf 2.250 euro per maand verdiende.

Een dag later publiceerde het Vaticaan een persbericht: 'De paus ontvangt geen loon en heeft nooit een salaris ontvangen. De competente organen van de Heilige Stoel voorzien in de behoeften die voortkomen uit de dagelijkse activiteit van de Heilige Vader.' Wie dezer dagen bij het Vaticaan naar het loon van de paus vraagt, wordt vriendelijk terugverwezen naar dat persbericht uit 2001.

Kortom: als Ratzingers tijd is gekomen zal hij met lege handen, en hopelijk een gerust hart, de hemelpoort kunnen benaderen.

Een mannelijke collega van Anouk Stein uit Amsterdam verdenkt de dames op de afdeling van het plunderen van de snoeppot. Vrouwen zouden sowieso meer snoepen dan mannen, denkt hij. Is dat ook wetenschappelijk bewezen, vraagt Anouk.

Wie snoepen het meest: vrouwen of mannen?

Op de materie ‘chocolade’ reageren vrouwen en mannen in ieder geval *anders*, zo ontdekte bioloog en voedingsonderzoeker Paul Smeets van het UMC Utrecht. In zijn onderzoek uit 2006 mochten twaalf vrouwen en twaalf mannen ontbijten met zoveel chocolade als ze opkonden. Voor- en achteraf kregen ze chocolademelk te drinken om te testen hoeveel zin ze in chocolade hadden. Door verzadiging werden bij de vrouwelijke en mannelijke proefpersonen andere hersendelen actief.

De vrouwelijke animo voor het onderzoek was opvallend, vertelt Smeets: ‘Ze meldden zich enthousiast en in groten getale, kwamen ook vaak in groepjes, samen met vriendinnen. “Mogen wij in de MRI-scanner?”’, vroegen ze dan.’

Hoe de seksen snoepen is ook verschillend, volgens Smeets: ‘Door de bank genomen proppen mannen het gewoon naar binnen. Vrouwen eten chocola bedachtzamer, zijn meer met genieten bezig. Mogelijk vestigen ze meer dan mannen de aandacht op het snoepen zelf. En lijkt het dus alsof ze méér snoepen.’

Voor de vraag van Anouk is Smeets nog eens in de literatuur gedoken. Duidelijk is dat mensen een aangeboren voorkeur voor zoet hebben, maar specifiek onderzoek naar een verband tussen sekse en snoepconsumptie is niet te vinden.

Een voedselconsumptiepeiling van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) biedt uitkomst. Het is de meest recente peiling uit 2003 onder een groep negentien- tot dertigjarigen. Daaruit blijkt dat méér vrouwen dan mannen snoepen (en dan gaat het om zoetwaren exclusief chocolade). Bij de vrouwen snoept 46 procent, bij de mannen 39 procent. ‘Maar’, zegt Smeets, ‘snoepen vrouwen ook méér?’

Hij rekent het voor op basis van de tabel van het RIVM, rekening houdend met het feit dat mannen in het algemeen meer eten. Dan blijkt dat de mannen – in dit onderzoek – gemiddeld meer snoep binnenkrijgen: 15 procent.

Conclusie: meer vrouwen snoepen, maar mannen snoepen meer.

Tijdens een dagje Amsterdam vroeg de Iraakse schrijver Rodaan (voorheen Al Galidi) zich af waarom er op de Wallen zoveel rode kamertjes zijn. 'Misschien door het socialistische idee dat vrouwen geen eigendom zijn, maar gedeeld worden met anderen', schrijft Rodaan.

Waarom is de rosse buurt rood verlicht?